

Brottsfria byggen

**Vägledning med arbetssätt
mot fusk och kriminalitet**

Tillsammans för att åstadkomma förändring

Det förekommer ett utbrett fusk på byggarbetsplatser i Sverige. Oegentligheterna har ökat under flera år och har dessutom blivit en grogrund för organiserad brottslighet. Det handlar om allt från obetalda skatter, arbetsgivaravgifter och sociala avgifter till illegal arbetskraft. Det leder till en osund konkurrens på byggmarknaden och blir ett problem som förgrenar sig ut i samhället.

Utvecklingen är oroande. Fusk och kriminalitet riskerar att försämra kvaliteten på det som byggs och kan resultera i att seriösa byggföretag tvingas lägga ned. Bland oseriösa byggföretag förekommer dessutom ofta osunda arbetsvillkor och icke avtalsenliga löner – vilket kan utmynna i att arbetstagare far illa på byggarbetsplatserna.

Som byggherrar vill vi att våra byggarbetsplatser fungerar väl. Våra investeringar ska inte bidra till att gynna kriminalitet eller att människor far illa.

För att gemensamt stötta våra medlemmar har vi från branschorganisationerna Byggherrarna, Fastighetsägarna och Sveriges Allmännyttas tillsammans tagit fram en vägledning för ett systematiskt arbetssätt för att komma åt fusk och kriminalitet på arbetsplatserna. Vägledningen innehåller avtalstexter och förklarande texter som bidrar till brottsfria byggen.

Utgångspunkten för arbetet har varit den vägledning som Sveriges Allmännytta tog fram 2021 och Byggherrarnas erfarenhet från arbetet med det så kallade Bankinitiativet.

Stockholm, oktober 2025

Sofia Hansdotter, Sveriges Allmännytta
Danielle Zachrisson, Byggherrarna
Rikard Silverfur, Fastighetsägarna

Innehåll

Förord: Tillsammans för att åstadkomma förändring	2
Arbetssätt mot fusk och kriminalitet	4
Fem principer	5
✍ Ha koll på vilken entreprenör du skriver avtal med	6
✍ Tillse att entreprenören säkrar skäliga arbetsvillkor	7
✍ Säkerställ att entreprenören har koll på underentreprenörerna	8
✍ Följ upp att entreprenören gör sitt jobb	9
✍ Agera vid oegentligheter	10
Förslag till texter i upphandling och avtal.....	11
Sammanställning av AMA-koder i vägledningen	14
Upphandlingsföreskrifter – styr anbud och vem som ska uteslutas ..	15
Uteslutningsgrunder enligt LOU	18
Prövning av anbudsgivare och anbud	20
Uteslutning av anbudsgivare	21
Prövning av anbudsgivares lämplighet	23
Krav på behörighet att utöva yrkesverksamhet.....	24
Krav på ekonomisk och finansiell ställning.....	25
Krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet	27
Åberopande av andra företags kapacitet	28
Entreprenadföreskrifter – styr hur bygget ska genomföras	30
Ansvar för personuppgifter	31
Arbetsledning och anställda	32
Anställda	33
Legitimationsplikt på arbetsplatsen	37
Elektronisk personalliggare	38
Underentreprenörer	39
Beställarens kontroll	44
Övriga viten	46
Hävning	48
Allmänna arbeten och hjälpmedel	50
Tillfällig inhägnad	50
Om vägledningen.....	51

Arbetssätt mot fusk och kriminalitet

Ett systematiskt arbete mot fusk, oegentligheter och arbetslivskriminalitet premierar seriösa entreprenörer och bidrar till en sund konkurrens.

För att lyckas med arbetet krävs tydliga krav och villkor i upphandlings- och avtalsdokumenten och ett väl fungerande arbetssätt för kontroll och uppföljning.

Tydliga krav på ekonomisk seriositet och arbetsrättsliga villkor vid upphandling av byggentreprenader lägger en grund för sund konkurrens och motverkar fusk och kriminalitet. Att enbart ställa krav är dock inte tillräckligt. För att kraven ska bli verkningfulla i praktiken är det viktigt att göra kontroller och uppföljningar, såväl i anbudsskedet som löpande under entreprenaden, och dessutom att agera om oegentligheter upptäcks.

Målgruppen är både privata och offentliga byggherrar

Kraven och villkoren i vägledningens förslag till upphandlings- och avtalstexter är skrivna för att kunna passa både offentliga och privata byggherrar, det vill säga både allmännyttiga och privata fastighetsägare. Kraven utgörs av grundläggande avtalstexter i upphandlings- och entreprenadföreskrifter för att få ett byggande fritt från lagbrott och oegentligheter.

När det gäller att ställa krav i upphandlingsskedet har privata och offentliga byggherrar olika grundläggande förutsättningar. Vid offentlig upphandling¹ gäller exempelvis särskilda regler för prövning av anbudsgivare och anbud. En privat byggherre har betydligt större handlingsutrymme att agera vid oegentligheter, eller misstanke om sådana, med anledning av sin fria prövningsrätt att kontraktera vem man vill.

Vem är byggherre?

Byggherre är den som för egen räkning utför eller låter utföra ett byggnads- eller anläggningsarbete, till exempel bostadsföretag som bygger ett hus. Byggherren är projektets beställare och har det övergripande ansvaret för att projektet planeras, finansieras och genomförs enligt gällande lagar och regler.

¹ Enligt LOU, lagen om offentlig upphandling (2016:1145)

Fem principer

Det arbetssätt som beskrivs i den här vägledningen vilar på fem principer:

- ✓ **Ha koll på vilken entreprenör du skriver avtal med**
- ✓ **Tillse att entreprenören säkrar skäliga arbetsvillkor**
- ✓ **Säkerställ att entreprenören har koll på underentreprenörerna**
- ✓ **Följ upp att entreprenören gör sitt jobb**
- ✓ **Agera vid oegentligheter**

Ha koll på vilken entreprenör du skriver avtal med

Det är viktigt att granska den entreprenör bostadsföretaget har för avsikt att skriva avtal med. Annars finns en risk att företaget som anlitas är oseriöst och exempelvis saknar kapacitet att genomföra projektet eller ägnar sig åt ekonomisk brottslighet och arbetslivskriminalitet. En noggrann kontroll av entreprenören är alltså ett effektivt skydd mot att ett projekt blir en del av kriminella upplägg.

Ställ krav och kontrollera

Byggherrar ska ställa relevanta krav och kontrollera entreprenörernas kapacitet och ekonomiska stabilitet i de upphandlingsföreskrifter som reglerar processen för hur entreprenören väljs ut i anbudsskedet.

Alla krav och kontroller som byggherren gör i samband med upphandlingen ska även gälla för företag vars kapacitet åberopas samt, i den mån det är möjligt, för alla underentreprenörer.

Privata och offentliga byggherrar har olika grundläggande förutsättningar när det gäller att ställa krav genom upphandling. Vid offentlig upphandling gäller särskilda regler för prövning av anbudsgivare och anbud.

Avtalstexterna för privata byggherrar är anpassade utifrån att den privata beställaren ska kunna välja de krav som ska tillämpas. En skillnad mot texterna för offentliga beställare som fångas upp i texter för privata beställare är den privata beställarens obegränsade möjlighet att även kontrollera underentreprenörer i samband med att anbudet lämnas in, en möjlighet som offentliga beställare inte har.

Tillse att entreprenören säkrar skäliga arbetsvillkor

Det är viktigt att krav och kontroller inte stannar vid anbudsskedet. Därför behöver avtalsvillkoren även vara tydliga med vad som gäller under projektet.

Inom bygg- och anläggningssektorn finns en hög risk för att en entreprenör tillämpar oskäliga arbetsvillkor för sina anställda arbetstagare, till exempel i form av att arbetstagarna inte erhåller korrekt och skälig ersättning för sitt arbete. Avtalstexterna i den här vägledningen innehåller därför krav på att såväl entreprenören som underentreprenörerna erbjuder arbetstagarna skäliga arbetsvillkor och hur detta ska visas.

Genom att ställa krav på arbetsrättsliga villkor kan en byggherre bidra till att förbättra villkoren för arbetstagare och skapa en sundare bransch där entreprenörer inte vinner ekonomiska fördelar genom att konkurrera med oskäliga anställningsvillkor.

Privata byggherrar kan använda standardiserade avtalsvillkor

Privata byggherrar kan ställa krav på att entreprenören tillämpar kollektivavtal. Att använda de standardiserade avtalsvillkor som Byggföretagen tagit fram är ett sätt att säkerställa detta.²

En byggherre i en offentlig verksamhet har dock inte samma möjligheter som en privat byggherre att ställa krav på att entreprenörer ska vara anslutna till kollektivavtal, det är inte tillåtet.

Offentlig byggherre måste ställa krav på arbetsrättsliga villkor

En offentlig byggherre ska i stället ställa krav på arbetsrättsliga villkor och då i enlighet med upphandlingslagstiftningen.

Vid upphandlingar över det så kallade tröskelvärdet måste offentliga byggherrar ställa krav på arbetsrättsliga villkor för vissa yrkesgrupper. För exempelvis byggbranschen gäller detta byggnadsarbetare och målare. Detta avseende lön, semester och arbetstid.

Det är även möjligt för offentliga beställare att ställa dessa krav vid upphandlingar under tröskelvärdet, om det anses proportionellt i den enskilda upphandlingen.

Entreprenören ska följa upp krav gällande anställda

I avtalstexterna finns förslag på krav på hur de arbetsrättsliga villkoren ska uppfyllas.

Entreprenören ska säkra skäliga arbetsvillkor för alla anställda, både egna anställda och underentreprenörer. Både entreprenörer och underentreprenörer ska efterleva kraven. Entreprenören ska följa upp att alla krav efterlevs och redovisa detta till byggherren.

² Avtalsvillkor för underentreprenörer och bemanningsföretag UE 2021
www.byggforetagen.se/app/uploads/2021/05/UE-2021-avtalsvillkor-for-Byggavtalet-1.pdf
www.byggforetagen.se/app/uploads/2021/09/UE2021_VBA.pdf

Säkerställ att entreprenören har koll på underentreprenörerna

Det är viktigt att kontroller av entreprenörens kapacitet och ekonomiska seriositet fortsätter kontinuerligt under projektets gång eftersom det löpande kan tillkomma nya underentreprenörer.

Därför är det viktigt att i entreprenadföreskrifterna klargöra vilka krav och kontroller som gäller under pågående entreprenad för anlitande av underentreprenörer och vilka konsekvenser det blir om detta inte efterlevs.

Entreprenören ska se till att underentreprenörer kontrolleras

Avtalstexterna i den här vägledningen ger entreprenören ett ansvar för att se till att underentreprenörer föränmäls och kontrolleras i ett digitalt kontrollsystem.

Entreprenörens ansvar för kontroll av underentreprenörer innefattar bland annat kontroll av F-skatt, arbetsgivaravgifter och arbetsrättsliga villkor.

Underentreprenörer som inte föränmälts och kontrollerats får inte släppas in på byggarbetsplatsen. Avtalstexterna innehåller också ett krav på att entreprenören löpande kontrollerar underentreprenörerna eftersom omständigheter kan förändras under projektets gång.

Entreprenören ska ha koll på arbetstagarna på arbetsplatsen

Avtalstexterna ger även entreprenören ett ansvar för att säkerställa att rätt personer befinner sig på byggarbetsplatsen. I praktiken handlar det om att entreprenören ska ha väl fungerande inskrivningsrutiner för arbetstagarna.

Avtalstexterna beskriver vad som krävs för en fungerande inskrivningsrutin.

Arbetstagarna ska exempelvis ha giltigt ID06-kort och legitimation som visar medborgarskap. Arbetstagarna ska också ha rätt att arbeta i Sverige och finnas i den elektroniska personalliggaren samt vara anställda hos en föränmäld och kontrollerad underentreprenör. För att få allt att fungera smidigt är det en fördel om det digitala kontrollsystemet är sammankopplat med personalliggaren.

Entreprenören ska säkra upp kontraktskrav i avtalskedjan

Avtalstexterna ger också entreprenören ett ansvar för att se till att relevanta kontraktskrav uppfylls genom samtliga kontraktsled. Syftet är att säkerställa att alla underentreprenörer är medvetna om kraven för entreprenaden och säkerställa ett väl fungerande uppföljningsarbete.

Följ upp att entreprenören gör sitt jobb

Det finns entreprenörer som inte har för avsikt att efterleva kontraktsvillkor och som räknar med att byggherren inte gör någon uppföljning. Därför är uppföljning ett viktigt moment för att motverka oseriösa entreprenörer. Entreprenörerna ska kunna redovisa att både de själva och deras underentreprenörer uppfyller samtliga krav kontinuerligt under projektets genomförande.

Kombinera digital och manuell uppföljning

Entreprenören ska bedriva ett organiserat och systematiskt arbete för att se till att samtliga underentreprenörer föranmäls och kontrolleras i ett digitalt kontrollsystem.

Att som byggherre ställa krav på att entreprenören har ett digitalt kontrollsystem är ett steg i att skapa transparens gentemot byggherren och kontroll i projektet. Byggherren ska ha tillgång till det digitala kontrollsystemet för att fortlöpande kunna följa vilka företag som är på plats och vilka kontroller som genomförs.

För närvarande finns dock inget kontrollsystem som klarar av att automatiskt hantera samtliga kontrollpunkter i avtalstexterna. Det medför att byggherren i många fall kan sakna direkt insyn i vilka kontroller som entreprenören genomfört. Det innebär att byggherren behöver få insyn och följa upp även på andra sätt än genom redovisning i det digitala kontrollsystemet, det vill säga genom viss manuell uppföljning.

Uppföljning på startmöte och byggmöte

Två mötesforum som regleras i branschens standardavtal är startmötet och byggmöten. Dessa möten är både byggherre och entreprenör skyldiga att delta i och ska då precisera formerna för informationsutbyte, samverkan och gemensamma kontraktsfrågor. Som byggherre ska man föra upp relevanta frågor på agendan.

Avtalstexterna ställer krav på att entreprenören vid byggmötena ska redovisa vilka kontroller som har genomförts och vilka indikationer på oegentligheter som påträffats samt hur de har hanterats.

Därutöver ska entreprenören med viss frekvens lämna information och underlag som styrker att alla underentreprenörer lever upp till kraven. Det kan hanteras genom byggmöten eller på det sätt som passar projektet bäst.

Rätt att genomföra arbetsplatskontroller

Arbetsplatskontroller är ett viktigt instrument för att kontrollera regelefterlevnad. Då kontrolleras att de personer och underentreprenörer som finns på arbetsplatsen är behöriga att arbeta i projektet samt att krav och lagar efterlevs.

Avtalstexterna ger byggherren rätt att genomföra såväl annonserade som oannonserade arbetsplatskontroller. En rekommendation är att arbetsplatskontroller genomförs under ett personalintensivt skede i projektet, gärna av en extern professionell kontrollant eftersom det då finns mycket att kontrollera och för att situationen i värsta fall kan bli hotfull.

Agera vid oegentligheter

För att byggherrens kontroller och uppföljningsarbete ska bli verksamma i praktiken behöver det finnas rutiner för att agera om oegentligheter upptäcks och avtalsvillkor som möjliggör påföljder.

Avtalstexterna ger byggherren möjlighet att på olika sätt agera vid avvikelser. Om byggherren exempelvis finner skäl att misstänka att entreprenören eller någon underentreprenör (oavsett led) inte lever upp till kraven kan byggherren kräva mer underlag eller neka tillstånd att arbeta på byggarbetsplatsen.

Byggherren kan också påtala att entreprenören enligt avtalet ska byta ut en underentreprenör som inte lever upp till kraven och att det ska ske på entreprenörens bekostnad.

Byggherren kan kräva vite och häva avtal

Byggherren har även rätt att kräva vite, exempelvis om en underentreprenör på byggarbetsplatsen inte är föranmäld och/eller inte lever upp till kraven i övrigt. Byggherren har också rätt att häva avtalet vid allvarliga brister som uppdagats i samband med en arbetsplatskontroll.

Beroende på vad som upptäckts vid en arbetsplatskontroll bör informationen/ärendet lämnas vidare till ansvarig myndighet, till exempel Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och/eller Migrationsverket.

Förslag till texter i upphandling och avtal

I följande kapitel finns förslag till innehåll och formuleringar som berör brottsfritt byggande, sund konkurrens och arbetsrättsliga villkor i de administrativa föreskrifter som ska upprättas inför upphandlingen av en byggentreprenad.

I nästkommande avsnitt i vägledningen finns tips på innehåll och förslag till avtalstexter, koder och rubriker, som ligger till grund för upphandlingsdokumenten genom administrativa föreskrifter (AMA) och den projektspecifika AF-del som upprättas för varje byggentreprenad eller ramavtal som ska upphandlas.

Kraven och villkoren följer det beställarstöd som tagits fram av Svensk Byggtjänst (AMA AF 21) och redovisas under respektive kod.

AF-delen består av två delar: upphandlingsföreskrifter (AFB) och entreprenadföreskrifter (AFC/D).

Avtalstexter kan användas i sin helhet

Alla texter i vägledningen som rubriceras ”exempel på AF-texter” och som ligger i inlagda i färgade rutor är tänkta att kunna klippas ut i sin helhet för att användas i upphandlingsdokument och avtalsdokument.

Leverantören benämns i avtalstexterna som ”anbudsgivaren” i upphandlingsföreskrifterna (AFB) och ”entreprenören” i entreprenadföreskrifterna (AFC/D).

Byggherren (det vill säga bostadsföretaget eller den privata fastighetsägaren) benämns ”beställaren” i både upphandlings- och entreprenadföreskrifterna.

I de fall det är regelskillnader för privata och allmännyttiga bostadsföretag kallas den allmännyttiga byggherren för ”offentlig beställare” i avtalstexterna respektive ”offentlig byggherre” i de förklarande texterna.

Text som finns i AMA AF 21 med tillhörande föreskrifter (detta kallas fast text) anges genom kod och rubrik. Där det står att texten är ”till komplettering av AMA AF” finns det alltså en fast text i grunden. I vissa fall kan den fasta texten vara införlivad i den text som återges.

Avgränsningar i AF-texternas innehåll

Föreslagna texter reglerar endast frågor som rör krav kopplat till att undvika fusk och kriminalitet i byggandet. Skrivningarna är alltså inte uttömmande texter under angivna koder och rubriker, det vill säga det finns fler AMA AF-koder och skrivningar kopplade till det byggprojekt och den entreprenad som ska upphandlas.

Vägledningen fokuserar på frågor om ekonomisk seriositet och arbetsrättsliga villkor. Det finns även andra frågor i upphandlingar och entreprenadavtal som har betydelse för bedömningen av en entreprenörs seriositet. Arbetsmiljöfrågorna är ett sådant exempel. Dessa frågor ingår dock inte i den här vägledningen.

Projektanpassning krävs

Texterna behöver projektanpassas och övervägas i den enskilda entreprenaden och i val av entreprenadform.

Exempel på projektanpassning är val av kontrollsystem eller att man som byggherre kräver att få godkänna alla underentreprenörer innan de ges tillträde till byggarbetsplatsen.

Som byggherre kan man också ha specifika erfarenheter av vilka kontroller som bör genomföras eller hur uppföljningsarbetet ska organiseras. Då behöver avtalstexten kompletteras.

Fri användning under eget ansvar

AF-texterna är upprättade för fri användning under eget ansvar. Avtalstexterna ska ses som en inspiration för hur arbetet för ett brottsfritt byggande kan bedrivas.

Läsanvisning till AF-texterna

- AF-texter som är inom hakparentes och i röd text [**exempel**] behöver **projektspecificeras** och kompletteras med egen text eller siffra.
- Vid blåmarkerade ord utan hakklammer i AF-texterna behöver **val av benämning** göras, det vill säga **AFC** eller **AFD** alternativt val av entreprenadform **AB04/ABT06**.

Så behandlas personuppgifter i enlighet med GDPR

All behandling av personuppgifter i avtalstexterna måste följa de grundläggande principer som anges i dataskyddsförordningen (GDPR) och annan tillämplig lagstiftning.

För att efterleva GDPR krävs bland annat att personuppgifter behandlas lagligt, korrekt och på ett öppet sätt. Personuppgifter får endast behandlas för specifika, särskilt angivna och berättigade ändamål. Det är ändamålen som avgör vad som är tillåtet – exempelvis vilka uppgifter som får behandlas och hur länge de får sparas. En rättslig grund ska alltid anges.

Det är den personuppgiftsansvarige – det vill säga organisationen – som fastställer ändamålet med behandlingen och hur den ska genomföras. För att utföra hela eller delar av behandlingen kan ett personuppgiftsbiträde anlitas. I sådana fall ska ett så kallat personuppgiftsbiträdesavtal (PUB-avtal) upprättas.

Den som är personuppgiftsansvarig ska säkerställa att:

- **En rättslig grund** anges för behandlingen. Enligt GDPR finns sex rättsliga grunder. Minst en måste vara uppfylld för varje behandling.
- **Endast personuppgifter för specifika, särskilt angivna och berättigade ändamål behandlas.** Ändamålet ska vara fastställt innan behandlingen inleds.
- **Inte fler personuppgifter än vad som är nödvändigt** för det aktuella ändamålet behandlas.
- **Uppgifterna är korrekta och aktuella**, samt att de raderas när de inte längre är nödvändiga.
- **Personuppgifterna skyddas**, exempelvis genom att förhindra obehörig åtkomst, förlust eller förstöring.
- Det **dokumenteras** att behandlingen sker i enlighet med GDPR.

Sammanställning av AMA-koder i vägledningen

Nedanstående koder i de administrativa föreskrifterna (AMA) behandlas i vägledningen genom förklarande texter och förslag till AF-texter under respektive rubrik och kodnummer.

AMA kod	Innehåll
AFB	Upphandlingsföreskrifter
AFB.6	Prövning av anbudsgivare och anbud
AFB.61	Uteslutning av anbudsgivare
AFB.62	Prövning av anbudsgivares lämplighet
AFB.621	Krav på behörighet att utöva yrkesverksamhet
AFB.622	Krav på ekonomisk och finansiell ställning
AFB.623	Krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet
AFB.624	Åberopande av andra företags kapacitet
AFC/D	Entreprenadföreskrifter
AFC/D.111	Sammanställning över ändringar i AB 04/ABT 06 eller AB-U 07/ABT-U 07
AFC/D.182	Ansvar för personuppgifter
AFC/D.3	Organisation
AFC/D.333	Byggmöten
AFC/D.34	Arbetsledning och anställda
AFC/D.342	Anställda
AFC/D.343	Allmänna bestämmelser om legitimationsplikt och närvaroredovisning, ID06
AFC/D.344	Legitimationsplikt på arbetsplatsen
AFC/D.345	Elektronisk personalliggare
AFC/D.35	Underentreprenörer
AFC/D.36	Beställarens kontroll
AFC/D.512	Övriga viten
AFC/D.8	Hävning
AFG	Allmänna arbeten och hjälpmedel
AFG.316	Tillfällig inhägnad

Rättvist byggande
– för sund konkurrens
och brottsfria byggen

Är du en byggföretagare eller
entreprenör? Vill du veta mer om
hur du kan bidra till en sund
konkurrens och brottsfria byggen?

Välkommen till oss!
Vi har en mängd olika
tjänster och produkter som
kan hjälpa dig att bygga
sund konkurrens och brottsfria
byggen.

Ansätt till och tillfälligt!

2022
Du som anställer eller anser att du ska anställa!
För mer information, se www.sos.se

SOS

Tipsa om brottslighet i byggbranschen!

Var du en byggföretagare eller
entreprenör? Vill du veta mer om
hur du kan bidra till en sund
konkurrens och brottsfria byggen?

Välkommen till oss!
Vi har en mängd olika
tjänster och produkter som
kan hjälpa dig att bygga
sund konkurrens och brottsfria
byggen.

Ansätt till och tillfälligt!

2022
Du som anställer eller anser att du ska anställa!
För mer information, se www.sos.se

SOS

Upphandlingsföreskrifter – styr anbud och vem som ska uteslutas

Upphandlingsföreskrifterna reglerar vad anbudet ska innehålla och om anbudsgivaren ska uteslutas på grund av tidigare misskötsel.

Upphandlingsföreskrifterna reglerar också hur byggtreprenören väljs ut utifrån vilka grundläggande krav (så kallade kvalificeringskrav) på teknisk och yrkesmässig kapacitet och ekonomisk/finansiell ställning som anbudsgivarna ska ha för att överhuvudtaget få sitt anbud prövat.

Privata och offentliga byggherrar har, som tidigare nämnts, olika grundläggande förutsättningar när det gäller att pröva anbudsgivare och anbud. Vid offentlig upphandling enligt LOU (och annan upphandlingslagstiftning³) gäller särskilda regler, obligatoriska att tillämpa, för prövning av anbudsgivare och anbud.

Tröskelvärde i LOU har betydelse

Tröskelvärde är den beloppsgräns som avgör vilka regler en upphandling ska följa. Värdena beslutas av EU-kommissionen. Texterna i detta kapitel är som utgångspunkt anpassade för upphandlingar som överstiger gällande tröskelvärde.⁴

Vid upphandling över tröskelvärde är upphandlande myndigheter (vilket inkluderar kommunägda bostadsföretag) skyldiga att begära in och kontrollera bevis för att leverantören inte ska uteslutas i enlighet med de obligatoriska uteslutningsgrunderna för vissa typer av brott och underlåtenhet att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter (se faktaruta på sid 18).

Egna uteslutningsgrunder vid upphandling under tröskelvärde

Denna skyldighet föreligger inte vid upphandlingar under tröskelvärde. Vid en upphandling under tröskelvärde kan beställaren formulera egna uteslutningsgrunder i upphandlingsdokumenten för att identifiera och utesluta leverantörer och företag som på andra grunder är olämpliga att delta i upphandlingen.

³ Såsom lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF), lagen om upphandling av koncessioner (LUK) och lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS)

⁴ För aktuella tröskelvärden se www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/troskelvarden-och-direktupphandlingsgranser/

Detta förutsatt att de egna uteslutningsgrunderna är förenliga med de grundläggande upphandlingsprinciperna och är tydligt angivna i upphandlingsdokumenten.

Beställaren kan då exempelvis hänvisa till att uteslutning ska ske om en leverantör gjort sig skyldig till allvarliga fel i yrkesutövningen vid överträdelser av avtalsvillkor (13 kap 3 § p 3 – se faktaruta samt föreslagen AF-text under AFB.61).

Uteslutningsgrunder enligt LOU

I trettonde kapitlet i Lagen om offentlig upphandling (LOU) finns detaljerade beskrivningar av när en offentlig byggherre kan eller ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling.⁵

Brott

Enligt kapitel 13 § 1 ska en offentlig byggherre utesluta en leverantör från att delta i en offentlig upphandling om byggherren får kännedom om att leverantören enligt lagakraftvunnen dom har dömts för något av de brott som anges i paragrafen.

Om leverantören är en juridisk person ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet.

Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören. Den upphandlande byggherren får dock inte låta en dom som vunnit laga kraft för mer än fem år sedan ligga till grund för ett beslut om uteslutning av en leverantör enligt 1 §.

Obetalda skatter och socialförsäkringsavgifter

Enligt kapitel 13 § 2 ska en offentlig byggherre utesluta en leverantör från att delta i en upphandling om byggherren genom kontroll (enligt 15 kap. LOU eller på annat sätt) får kännedom om att leverantören inte fullgjort sina skyldigheter avseende inbetalning av socialförsäkringsavgifter eller skatter i det egna landet eller i det land där upphandlingen sker, och detta har fastställts genom ett bindande domstolsavgörande eller myndighetsbeslut som har fått laga kraft.

Missförhållanden i övrigt i fråga om en leverantörs verksamhet

Enligt kapitel 13 § 3 får en offentlig byggherre utesluta en leverantör från att delta i en upphandling om leverantören exempelvis har gjort sig skyldig till allvarligt fel i yrkesutövningen som gör att leverantörens redbarhet kan ifrågasättas.

Detsamma gäller om leverantören, inom ramen för ett tidigare upphandlat kontrakt, har visat allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av något väsentligt krav och detta lett till att kontraktet sagts upp i förtid eller lett till skadestånd eller jämförbara påföljder.

För att vara uteslutningsgrundande får dock händelsen inte ha ägt rum för mer än tre år sedan.

Tidsfrister gäller inte vid upphandling under tröskelvärdet

Tidtsfristerna som angetts ovan gäller inte vid tillämpning av uteslutningsgrunderna vid upphandlingar under tröskelvärdet. Äldre domar och omständigheter kan alltså principiellt läggas till grund för uteslutning vid upphandlingar under tröskelvärdet.

⁵ För fullständig lagtext, se [Lag \(2016:1145\) om offentlig upphandling | Sveriges riksdag](#)

Bevisning för att anbudsgivaren inte ska uteslutas

En utgångspunkt är att anbudsgivaren till anbudet ska foga samtliga bevis för att anbudsgivaren inte ska uteslutas samt uppfyller ställda kvalificeringskrav.

Men i dag saknas lämpliga bevis som kan ge en totalbild av anbudsgivaren (i form av exempelvis registerutdrag). Därför brukar man använda ett dokument som kallas sanningsförsäkran, både för upphandlingar under och över tröskelvärdena. Vid upphandlingar över tröskelvärdet är byggherren skyldig att acceptera en egenförsäkran som bevisning för uteslutningsgrund.

Så fungerar en sanningsförsäkran

En så kallad sanningsförsäkran på heder och samvete är (till skillnad från en egenförsäkran) ett slutligt bevis som en leverantör i vissa situationer kan lämna in för att visa att denne inte ska uteslutas. För svenska förhållanden används detta bevis främst för att bevisa att en leverantör inte är dömd för något av brotten i LOU:s trettonde kapitel, (se även faktaruta på sid 18).

Den som intygar falskt kan dömas för osann eller vårdslös försäkran, vilket är ett brott enligt 15 kap. 10 § brottsbalken. En leverantör som påkoms med att intyga falskt kan även komma att uteslutas med stöd av 13 kap. 3 § LOU.

Så fungerar en egenförsäkran

En egenförsäkran innebär att anbudsgivare intygar att det inte föreligger grund för uteslutning, att de uppfyller kvalificeringskraven och att de på begäran kan ge in efterfrågade bevis för detta.

En egenförsäkran är ett preliminärt bevis (i enlighet med 15 kap. 1 § LOU) och gäller endast vid upphandlingar över tröskelvärdena.

Offentliga byggherrar har alltså skyldighet att acceptera en sådan egenförsäkran, ofta kallad ESPD (European Single Procurement Document), som ett preliminärt bevis på att anbudsgivaren inte ska uteslutas enligt 13 kap. LOU och att denne uppfyller kvalificeringskraven.

Det är lämpligt att tillhandahålla en blankett för egenförsäkran redan till upphandlingsdokumenten. Blanketten kan skapas i de flesta upphandlingsverktyg.

Sanningsförsäkran en omdebatterad metod

Metoden att använda sig av en sanningsförsäkran, där en företrädare för entreprenören intygar att det inte finns skäl för uteslutning, är emellertid omdebatterad. En statlig utredning har konstaterat att det är oklart vilka utredningsåtgärder en leverantör i normalfallet faktiskt vidtar innan en sanningsförsäkran signeras och att metoden därför kan ifrågasättas (se SOU 2023:43).

I regeringens budgetproposition för 2025 finns medel till Bolagsverket för att utveckla ett system för samordnad registerkontroll av leverantörer vid offentlig upphandling. Syftet är att underlätta kontrollen. Enligt uppgifter från Bolagsverket ska systemet kunna tas i drift 2028.

Tills vidare får byggherren begära in sanningsförsäkran och, i den mån det är möjligt, kontrollera uppgifterna med olika myndigheter eller använda andra tjänster på marknaden för att utföra kontrollerna.

Förslag till formuleringar i avtalstexter finns under rubrikkoden AFB.6 avseende egenförsäkran och AFB.61 avseende sanningsförsäkran.

Prövning av anbudsgivare och anbud (AFB.6)

Vid offentlig upphandling gäller särskilda regler för prövning av anbudsgivare och anbud. Hur prövningen går till kan exempelvis beskrivas enligt följande avtalstexter.

Exempel AF-text

Kvalificering, anbudsprövning och utvärdering genomförs i tre steg enligt nedan:

- **Steg 1.** Uteslutning enligt 13 kap. 1, 2 och 3 §§ LOU – se AFB.61.
- **Steg 2.** Kvalificering, där det prövas om kvalificeringskraven uppfylls, det vill säga anbudsgivarens generella förmåga och kapacitet, enligt kraven i AFB.62, att utföra entreprenaden.
- **Steg 3.** Prövning och utvärdering av anbud; utvärderas endast kvarvarande anbud enligt utvärderingsprincipen ekonomiskt mest fördelaktiga med avseende på [**pris eller pris och kvalitet**] – se AFB.63.

[Över tröskelvärdena]

[Anbudsgivare äger rätt att, i stället för att avge sanningsförsäkran enligt AFB.61 och inkomma med bevis styrkande kvalificeringskraven i AFB.62, inge en så kallad egenförsäkran, se handling [X]. Om anbudsgivare gör bruk av egenförsäkran och åberopar andra företags kapacitet till uppfyllande av krav i AFB.62, ska en egenförsäkran inges för varje företag vars kapacitet åberopas. Den upphandlande myndigheten kommer att begära in de kompletterande dokument (bevis) som styrker att anbudsgivare som ingett egenförsäkran uppfyller de krav som ställts i upphandlingsdokumentens AFB.62 och inte ska uteslutas enligt AFB.61. Kontroll kommer att ske av anbudsgivare som ska tilldelas kontrakt eller ramavtal i upphandlingen.]

Utvärdering av kvalitet kan förhindra olämpliga aktörer

Som framgår i AF-textens steg 3 måste byggherren välja vilken utvärderingsmetod som ska användas, det vill säga om kvalitet ska ingå i utvärderingen eller endast pris.

Utvärdering av kvalitet kan vara ett sätt att förhindra att olämpliga aktörer använder underprissättning som metod för att vinna kontrakt.

Uteslutning av anbudsgivare (AFB.61)

En del i valet av entreprenör handlar om vilka omständigheter som ska eller kan medföra uteslutning av anbudsgivaren. Under denna kod ska dessa omständigheter anges, men även hur anbudsgivaren i anbudet förväntas intyga att sådana omständigheter inte föreligger.

Det ska också anges vilka ytterligare handlingar och intyg som byggherren kan komma att begära in från annan än anbudsgivaren för att kontrollera om skäl för uteslutning föreligger.

Det finns ett antal paragrafer i LOU som beskriver vad som gäller för uteslutningsgrund (se faktaruta på sid 18).

Frivilliga uteslutningsgrunder

Vid upphandling över tröskelvärdena kan uteslutningsgrunderna i LOU delas upp i obligatoriska och frivilliga uteslutningsgrunder.

För de obligatoriska uteslutningsgrunderna finns en skyldighet att utesluta en leverantör om den upphandlande organisationen genom kontroll eller på annat sätt får veta att leverantörens företrädare är dömd för viss typ av brottslighet.

De frivilliga uteslutningsgrunderna (kallas även fakultativa uteslutningsgrunder) innebär att det finns en möjlighet, men ingen skyldighet, att utesluta om leverantören kan kopplas till vissa angivna missförhållanden.

Uteslutningsgrunder för privata byggherrar

För privata byggherrar finns inga direkt tillämpliga regler avseende uteslutningsgrunder. En privat byggherre kan därför mer fritt formulera de uteslutningsgrunder som ska gälla i den enskilda upphandlingen. Det innebär att privata byggherrar kan välja att tillämpa de regler som omfattar offentliga byggherrar och framgår i 13 kapitlet LOU, men inte är skyldiga att göra det.

Privata byggherrar som vill tillämpa samma regler som offentliga byggherrar kan då använda AF-texten "Offentlig beställare" (se ruta i vänsterspalten på nästa sida), men i stället för att i steg 1 referera till LOU kan den privata byggherren då hänvisa direkt till AFB.61.

AF-texten "Privat beställare" (se ruta i högerspalten på nästa sida) är anpassad utifrån att privata byggherrar ska kunna välja de uteslutningsgrunder som ska tillämpas genom att ange dessa i koden eller i en sanningsförsäkran. En skillnad mot texten för offentliga byggherrar som fångas upp i texten för privata byggherrar är den privata byggherrens obegränsade möjlighet att även kontrollera underentreprenörer i samband med att anbudet lämnas in.

Texterna kan användas som bas och vidareutvecklas utifrån vad som är ändamålsenligt i den enskilda upphandlingen för att komma åt olämpliga leverantörer. Utöver att den privata byggherren kan föreskriva ytterligare uteslutningsgrunder är det till exempel möjligt att ange att längre perioder beaktas vid bedömningen av händelser som kan medföra uteslutning.

Exempel AF-text AFB.61

Offentlig beställare	Privat beställare
Anbudsgivare kommer att uteslutas om denne, eller företrädare för denne⁶, under de senaste fem åren dömts för brott som framgår av 13 kap 1 § LOU eller inte skött sina åtaganden enligt 13 kap 2 § första stycket LOU. Anbudsgivare kan vidare komma att uteslutas om något av förhållandena i 13 kap 2 § andra stycket och 3 § LOU föreligger, i det fall 3 § är fråga om en händelse som inträffade inom de senaste tre åren från sista anbudsdag. [Under tröskelvärdena: Avvikelse i entreprenader, som kommer till beställarens kännedom eller förevarit i entreprenad utförd åt beställaren, genomförda de senaste fem åren motsvarande de villkor som framgår av dessa Administrativa Föreskrifter koderna AFC/AFD.34, 342, 343–345, 35 och 36 kan komma att föranleda uteslutning av anbudsgivaren.] Ovanstående gäller även företag vars kapacitet åberopas till uppfyllande av kvalificeringskrav. Anbudsgivare försäkrar genom att underteckna [anbud tillsammans med en sanningsförsäkran] att uteslutningsgrund inte föreligger. Om anbudsgivaren åberopar annat företags kapacitet för att uppfylla kvalificeringskraven, ska vart och ett av företagen lämna in en egen sanningsförsäkran. Samma gäller när anbud lämnas gemensamt i grupp. Beställaren avser kontrollera att det inte föreligger grund för uteslutning. Anbudsgivaren ska på beställarens begäran komma in med förtydligande bevis avseende uteslutningsgrunder.	Anbudsgivare kan komma att uteslutas om denne, eller företrädare för denne, åberopat företag eller åberopat underleverantör eller dennes företrädare, är dömd för brott som av beställaren bedöms relevant för uppdragets genomförande.⁷ Anbudsgivare kommer också att uteslutas om denne eller åberopat företag eller åberopat underleverantör: • har obetalda skatteskulder och arbetsgivaravgifter, • saknar F-skatt, • inte är momsregistrerad, • inte är arbetsgivarregistrerad. Anbudsgivare, eller av denne åberopat företag eller underleverantör, kan vidare komma att uteslutas om det föreligger allvarliga oegentligheter som gör att anbudsgivarens seriositet kan ifrågasättas. Anbudsgivare försäkrar genom att underteckna [anbud eller sanningsförsäkran] att uteslutningsgrund inte föreligger. Om anbudsgivaren åberopar annat företags kapacitet för att uppfylla något krav i upphandlingen eller avser använda en underleverantör, ska vart och ett av företagen lämna in en egen sanningsförsäkran med efterfrågade bevis och uppgifter på samma sätt som gäller för anbudsgivare. Samma gäller när anbud lämnas gemensamt i grupp. I det fall anbudsgivaren är etablerad i annat land än Sverige ska intyg eller bevis från behörig myndighet bifogas där det framgår att anbudsgivare har fullgjort sina åligganden avseende socialförsäkringsavgifter och skatter i det land där anbudsgivaren är etablerad.

⁶ Med företrädare för anbudsgivaren avses person som ingår i företagets förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan, eller person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera företaget (till exempel vd, vice vd, styrelseordförande eller styrelseledamot).

⁷ Det rekommenderas att vad som utgör relevanta brott anges i AF-texten alternativt i sanningsförsäkran. Hänvisning kan till exempel göras till katalogen i 13 kap. 1 § LOU.

I det fall anbudsgivaren är etablerad i annat land än Sverige ska intyg eller bevis från behörig myndighet bifogas där det framgår att anbudsgivaren har fullgjort sina åligganden avseende socialförsäkringsavgifter och skatter i det land där anbudsgivaren är etablerad. Intyg eller bevis får inte vara äldre än 30 dagar räknat från sista anbudsdag. Bara i de fall intyg eller bevis inte utfärdas i anbudsgivarens hemland kan de ersättas av en försäkran på heder och samvete (sanningsförsäkran).	Intyg eller bevis får inte vara äldre än 30 dagar räknat från sista anbudsdag. Bara i det fall begärda handlingar eller bevis inte utfärdas i anbudsgivarens hemland, kan de ersättas av en utsaga som har avgetts på heder och samvete (sanningsförsäkran). Beställaren avser kontrollera ovanstående uppgifter. Beställaren kan komma att begära att anbudsgivaren kommer in med förtydligande bevis.
--	--

Prövning av anbudsgivares lämplighet (AFB.62)

Här anges vilka grundläggande krav som ställs på anbudsgivare som bolag för att dennes anbud överhuvudtaget ska prövas, till exempel avseende registreringsskyldigheter, ekonomisk ställning, teknisk kapacitet, yrkeskunnande och eventuella certifieringar eller motsvarande.

Det är inte obligatoriskt att ställa dessa krav, men däremot en möjlighet. Utifrån den aktuella upphandlingen beslutar den offentliga byggherren att ställa lämpliga krav med syfte att säkerställa att den vinnande anbudsgivaren till exempel har god ekonomi eller tillräckliga referenser från liknande arbeten för att kunna leverera i enlighet med de åtaganden som följer av kontraktet.

För en privat byggherre föreligger inte heller något krav på att ställa kvalificeringskrav vid sin upphandling, men det rekommenderas att även privata byggherrar säkerställer leverantörens allmänna förmåga att utföra uppdraget. Den privata byggherren kan för sin kravställning hämta inspiration från vad som gäller för offentliga byggherrar vid upphandlingar enligt LOU.

Krav på behörighet att utöva yrkesverksamhet (AFB.621)

Under denna kod ska det anges om anbudsgivaren ska bifoga intyg som visar att denne är registrerad i aktiebolags-, handels- eller föreningsregister eller motsvarande register i det land där anbudsgivaren är etablerad.

Att en anbudsgivare ska kunna visa alla nödvändiga registreringar för att bedriva näringsverksamhet i Sverige är grundläggande för att kunna påvisa att anbudet är seriöst menat och att leverantören har förmåga att utföra kontraktet i enlighet med de krav som ställs på det aktuella arbetet. Dessa krav kan inte uppfyllas genom att åberopa någon annans kapacitet. Det rekommenderas att ett sådant krav ställs även av privata byggherrar, som också kan använda AF-texten enligt AFB.61 för privata byggherrar.

Exempel AF-text AFB.621

Anbudsgivare ska:

- vara registrerad i aktiebolags- eller handelsregister eller motsvarande register för sin bolagsform eller på annat sätt registrerad i det land där verksamhet bedrivs enligt landets regler om aktie-, handelsbolag eller liknande register,
- vara registrerad för redovisning och betalning av mervärdesskatt och andra statliga avgifter/skatter,
- vara registrerad för F-skatt.

Ovanstående gäller även eventuella företag vars kapacitet åberopas för att uppfylla kvalificeringskraven.

Beställaren genomför kontrollen genom att inhämta uppgifter från [**valt kreditupplysningsföretag**].

Innan uppdrag påbörjas ska utländsk anbudsgivare på anmodan kunna uppvisa svensk F-skattsedel som inte är äldre än 60 (sextio) dagar.

Krav på ekonomisk och finansiell ställning (AFB.622)

Under denna kod ska det anges vilka krav som ställs på anbudsgivare avseende exempelvis minsta omsättning, viss kvot mellan tillgångar och skulder eller ansvarsförsäkring.

Att ställa den typen av krav är viktigt för att kontrollera företagets förmåga att genomföra projektet, vilket kan förhindra att företag på obestånd och/eller företag som används för kriminella syften anlitas. Om byggherren ställer flera krav gällande ekonomisk och finansiell ställning, exempelvis både avseende omsättning och kreditbetyg, kan byggherren kräva att samtliga krav ska uppfyllas antingen av anbudsgivaren, eller det företag vars kapacitet åberopas, och inte får delas upp.

Ett krav på en viss minsta omsättning får inte, vid upphandlingar över tröskelvärdena, bestämmas till ett belopp som är mer än två gånger så högt som upphandlingens uppskattade värde om det inte finns särskilda skäl. Omsättningskravet måste dock i sådana fall, liksom vid upphandlingar under tröskelvärdena, även vara förenligt med proportionalitetsprincipen. I fråga om ramavtal måste byggherren vid fastställandet av omsättningskravets storlek ta hänsyn till ramavtalets beräknade årliga värde.

Om byggherren ställer ett krav på en viss kvot mellan tillgångar och skulder gäller att metoderna och kriterierna för beräkning av kvoten ska anges i något av upphandlingsdokumenten exempelvis genom hänvisning till ett för ändamålet lämpligt ratingsystem. Lämplig bevisning för den typen av krav kan vara att anbudsgivaren ska inkomma med sin senast fastställda årsredovisning.

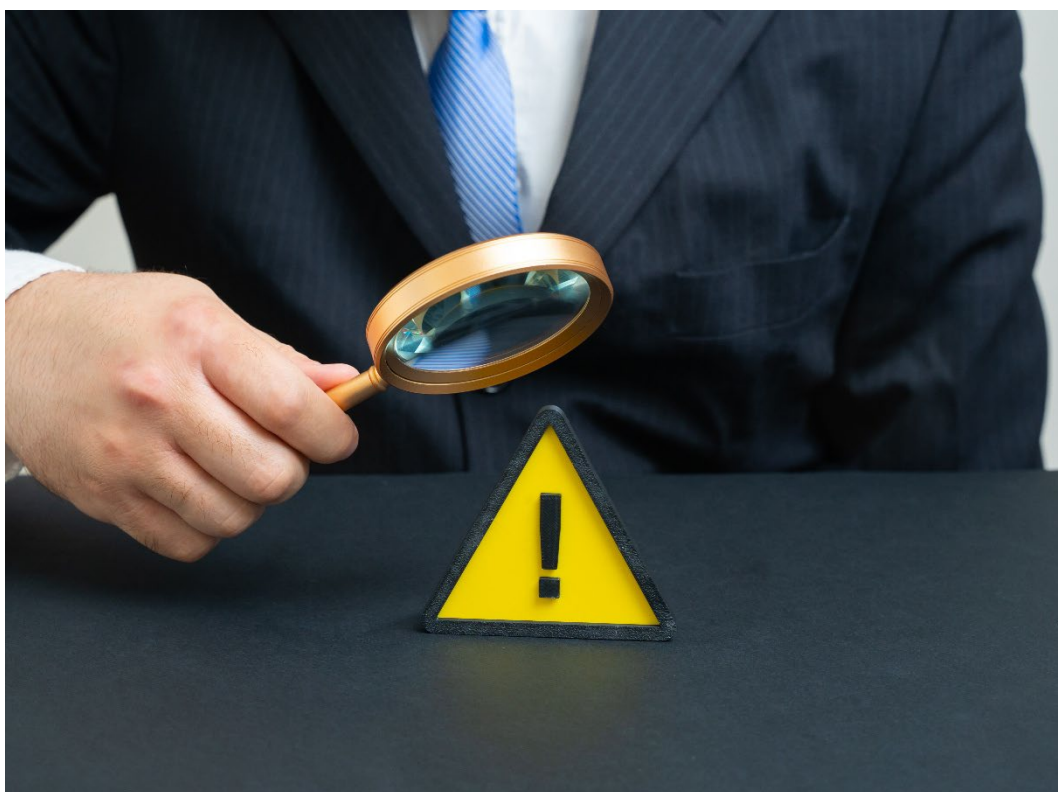
Exempel på varningssignaler ⚠

Varningssignaler är exempelvis

- om företagets kreditvärdighet är låg eller fluktuerar kraftigt över tid
- om företaget har låg soliditet och/eller likviditet
- om det har gjorts flera styrelseändringar under kort tid
- om det finns felaktigheter gällande företagets årsredovisning eller att denna inte lämnats in i tid.

Sådana faktorer bör beställaren därför titta extra noggrant på vid sin helhetsbedömning av den ekonomiska och finansiella ställningen.

Det rekommenderas att krav på ekonomisk och finansiell ställning ställs även av privata byggherrar, som också kan använda AF-texten på nästa sida.

Exempel AF-text AFB.622

Anbudsgivare ska ha en ekonomisk ställning som är tillräcklig för aktuellt uppdrag.

Anbudsgivare ska ha minst [riskklass x] enligt [lämpligt kreditupplysningsföretags ratingmodell] eller likvärdigt kreditbetyg enligt annan modell. Beställaren kontrollerar kravet mot [lämpligt kreditupplysningsföretag].

Anbudsgivare ska det senaste verksamhetsåret ha haft en årsomsättning på minst [anges] kronor.

Om anbudsgivare som inte uppfyller kraven enligt ovan kan visa skäl, såsom att företaget är nystartat, på grund av koncerninterna regler eller annat liknande förhållande, får anbudsgivaren styrka – på begäran från beställaren men behöver inte fogas till anbudet – sin ekonomiska förmåga/kapacitet på ett annat sätt som beställaren godtar. Beställaren ska ha möjlighet att kontrollera anbudsgivarens uppgifter.

Kontroll kan till exempel innebära att det aktuella företags revisor kontaktas och att en kassaflödesanalys genomförs.

Kravet är uppfyllt om beställaren bedömer att ingivna bevis eller garantier innebär att anbudsgivaren har tillräckligt stabil ekonomisk ställning av motsvarande grad för uppdraget. Beställaren förbehåller sig att avgöra om kravet är uppfyllt efter en samlad helhetsbedömning av anbudsgivarens ekonomiska och finansiella ställning.

Krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet (AFB.623)

Här anges vilka krav som ställs på anbudsgivare avseende personalresurser, tekniska resurser och om krav ska ställas på tidigare erfarenhet. Det är även möjligt att ställa krav på ledningssystem som skulle kunna stärka kvaliteten i projektet. I AF-texten nedan finns ett krav på referensprojekt. Det kan vara ett sätt att ta del av andra byggherrars erfarenheter av entreprenören.

Byggherren kan även ange att en anbudsgivare som tidigare utfört uppdrag åt byggherren ska ange ett sådant uppdrag om det uppfyller kravet på referensuppdrag. Detta för att säkerställa att byggherren ges möjlighet att beakta de egna erfarenheterna av anbudsgivaren. Om det är relevant för den enskilda upphandlingen kan byggherren överväga att ange att ett eller flera referensuppdrag ska ha utförts för en offentlig byggherre. Byggherren bör dock överväga i vilken utsträckning ett sådant krav kan tänkas begränsa möjligheten för seriösa företag att delta i upphandlingen.

AF-texten kan användas även av privata byggherrar.

Exempel AF-text AFB.623

Referensprojekt

Anbudsgivaren ska ha erfarenhet och kompetens för att kunna genomföra aktuell entreprenad. För att styrka sin erfarenhet och kompetens ska anbudsgivaren ange [två] referensprojekt, med likvärdig omfattning och komplexitet, genomfört (godkänt vid slutbesiktning) under de senaste 5 åren som föregår sista datum för ingivande av anbud i denna upphandling.

Om anbudsgivaren utfört en entreprenad inom ramen för dessa krav åt beställaren ska beställaren vara en av referenserna.

Anbudsgivare ska bifoga ett intyg om att projektet eller projekten utförts på ett tillfredsställande sätt avseende bland annat kvalitet, tidhållning, budget och uppdragsresultat jämte kontaktuppgifter till beställaren. Beställaren kommer att verifiera angivet referensuppdrag.

Beställaren kommer att tillfråga angiven beställare, alternativt vid egen referens verifiera hos den egna organisationen, huruvida avvikelser i entreprenaden förevarit som avser de villkor som framgår i [AFC/AFD.34, 342, 343–345, 35 och 36](#).

Detta utifrån en skala:

- Nej
- Ja, men in begränsad omfattning
- Ja, i betydande omfattning

Om svaret, "Ja, i betydande omfattning" ges, kommer anbudsgivaren att diskvalificeras.

Åberopande av andra företags kapacitet (AFB.624)

Här anges vilka krav som gäller när anbudsgivare åberopar andra företags kapacitet⁸ för att uppfylla kvalificeringskrav som ställs i upphandlingen.

AF-texten kan även användas av privata beställare.

Exempel AF-text AFB.624

Anbudsgivaren får åberopa ett annat företags kapacitet för att uppfylla kvalificeringskrav. Anbudsgivaren ska då [med sitt anbud ALTERNATIVT på begäran] bifoga ett åtagande där det framgår att anbudsgivaren kommer att förfoga över de nödvändiga resurserna när kontraktet ska fullgöras.

Observera att ett sådant åtagande krävs även om anbudsgivare och åberopat företag ingår i samma koncern.

Åberopat företag ska uppfylla samtliga krav på registrering samt det kvalificeringskrav det åberopas för. Det åberopade företaget får inte vara föremål för uteslutningsgrund.

Åtagandet ska innehålla uppgift om företagets namn, organisationsnummer samt vilken upphandling som avses. Åtagandet ska vara daterat och undertecknat av behörig företrädare för både anbudsgivaren och det åberopade företaget.

Om anbudsgivaren åberopar annat företags kapacitet för att uppfylla ställt krav på ekonomisk ställning gäller följande:

- Det företaget måste uppfylla samtliga krav på ekonomisk ställning.
- Åtagandet ska vara i form av en garanti, av vilken det framgår att det åberopade företaget åtar sig att svara solidariskt gentemot beställaren för anbudsgivarens fullgörande av avtalet.
- Det ska framgå att garantin är underställd svensk rätt och svensk domstol.
- Garantin ska vara undertecknad av behörig företrädare för företaget vars kapacitet åberopas.

Om åberopat företag vid kontroll inte visar sig uppfylla det kvalificeringskrav det åberopas för, ska anbudsgivaren byta ut företaget mot ett annat företag.

⁸ I enlighet med 14 kap. 6 § LOU

Entreprenadföreskrifter – styr hur bygget ska genomföras

Entreprenadföreskrifterna reglerar hur en byggentreprenad ska genomföras efter att avtal har tecknats. Föreskrifterna beskriver parternas skyldigheter och rättigheter under entreprenadens genomförande.

Avtalstexterna är skrivna för att det ska passa både utförande- och totalentreprenader.

Enligt standardavtalen för utförandeentreprenader, enligt AB 04, återfinns entreprenadföreskrifterna under avsnitt AFC och för totalentreprenader, enligt ABT 06, återfinns entreprenadföreskrifterna under avsnitt AFD.

Sammanställning över ändringar i AB 04/ABT 06 eller AB-U 07/ABT-U 07 (AFC/D.111)

Standardavtalet AB 04/ ABT 06 innehåller fasta texter som utgör framförhandlade avtalsvillkor i form av allmänna bestämmelser som gäller för entreprenaden. Vid ändring av de allmänna bestämmelserna i avtalstexterna behöver byggherren meddela om man har för avsikt att ändra någon av de fasta bestämmelserna.

Under koden AFC/D.111 förtecknas de koder och rubriker i de administrativa föreskrifterna som innehåller ändringar av fasta bestämmelser i AB 04 eller ABT 06.

Exempel AF-text AFC/D.111

Ändringar av fasta bestämmelser finns under följande koder i dessa administrativa föreskrifter:

- [AFC/D.36](#) Beställarens kontroll
- [AFC/D.512](#) Övriga viten
- [AFC/D.8](#) Hävning

Ansvar för personuppgifter (AFC/D.182)

Avtalstexterna ställer flera krav på insamling och kontroll av personuppgifter från alla anställda. Under kod AFC/D. 342 ställs krav på anställda. Detta utvecklas sedan i koden AFC/D. 36, som handlar om beställarens kontroll och beskriver byggherrens rätt att följa upp entreprenörens åtaganden om arbetsrättsliga villkor. Det innebär att personuppgifter kommer att hanteras och därmed behöver projektet säkerställa att GDPR följs.

Entreprenören ska samtidigt säkerställa att alla underentreprenörer medverkar vid uppföljningen. Det tydliggörs i kod AFC/D.342 som beskriver villkor och krav för anställda.

Den personuppgiftsansvariga organisationen (det vill säga byggherren eller entreprenören) ska fastställa syftet med behandlingen av personuppgifter och hur den ska genomföras. För att utföra hela eller delar av behandlingen kan ett personuppgiftsbiträde anlitas. I sådana fall ansvarar den personuppgiftsansvarige för att ge tydliga instruktioner, vilket sker genom att ett personuppgiftsbiträdesavtal (PUB-avtal) upprättas.

Personuppgifter ska skyddas genom lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder. Det ska också finnas tydliga rutiner för hantering av personuppgiftsincidenter. All behandling bör dokumenteras och motiveras för att kunna visa att reglerna följs.

I den utsträckning som entreprenörens arbete innefattar behandling av personuppgifter för byggherrens räkning kan entreprenören vara byggherrens personuppgiftsbiträde. Ett skriftligt personuppgiftsbiträdesavtal ska vid behov upprättas mellan byggherren (personuppgiftsansvarig) och entreprenören (personuppgiftsbiträde) med instruktioner om hur behandlingen får utföras.

Ett alternativt exempel är när entreprenören genom avtalstexterna har ett delegerat ansvar för hantering av personalliggaren och är därmed personuppgiftsansvarig för ändamålet och för hantering av personuppgifter. Det kan innebära att den som genomför kontrollen, det vill säga byggherren eller utsedd kontrollant, behöver ha ett så kallat PUB-avtal med entreprenören.

Exempel AF-text AFC/D.182

Vid arbetsplatskontroller enligt kod [AFC/D.36](#) kommer personuppgifter att lagras tillfälligt och gallras då kontrollen anses slutförd.

[I den utsträckning som entreprenörens arbete innefattar behandling av personuppgifter för byggherrens räkning är entreprenören beställarens personuppgiftsbiträde.

Ett skriftligt personuppgiftsbiträdesavtal ska vid behov upprättas mellan beställaren (personuppgiftsansvarig) och entreprenören (personuppgiftsbiträde) med instruktioner om hur behandlingen får utföras.]

Organisation (AFC/D.3)

Under kod AFC/D.35 ställs krav på underentreprenörer som syftar till att motverka arbetslivskriminalitet (exempelvis att underentreprenörerna ska vara registrerade för mervärdesskatt och uppfylla de arbetsrättsliga villkoren).

I denna kod klargörs att motsvarande krav även gäller för entreprenören.

Exempel AF-text AFC/D.3

Under [AFC/D.35](#) ställs krav på de underentreprenörer som anlitas i entreprenaden. Även entreprenören ska under hela den tid som denne bedriver byggverksamhet på byggarbetsplatsen uppfylla dessa krav. Det åligger entreprenören att styrka att kraven uppfylls.

Byggmöten (AFC/D.333)

Under denna kod regleras byggmöten. Den fasta kravtexten listar vilka frågor som ska behandlas vid byggmötena. AF-texten nedan kompletterar listan med frågor kopplade till fusk och oegentligheter.

Byggmötena är bra forum för frågor som inte kan eller ska hanteras i det digitala kontrollsystemet. Om exempelvis de arbetsrättsliga villkoren inte hanteras i det digitala kontrollsystemet bör frågan i stället vara en stående mötespunkt vid byggmötena.

Exempel AF-text AFC/D.333

Till komplettering av AMA AF 21 ska entreprenören vid byggmötena redovisa vilka kontroller av underentreprenörerna som entreprenören genomfört samt vilka indikationer på fusk och oegentligheter som påträffats och hur de har hanterats.

Arbetsledning och anställda (AFC/D.34)

Under denna kod anges bland annat om särskilda villkor gäller för arbetskraften. Det kan exempelvis gälla frågan om utstationering.

Inom EU gäller ett särskilt direktiv vid utstationering av arbetstagare. Reglerna ska stärka utstationerade arbetstagares rättigheter och bland annat underlätta för människor att arbeta i andra länder inom EU och EES. Arbetsmiljöverket ansvarar för att det förs ett utstationeringsregister över företag och deras utstationerade arbetstagare.

Att informera om att anmälan om utstationering är ett krav som kontrolleras kan avskräcka oseriösa företag.

Exempel AF-text AFC/D.34

Anmälan om utstationering

Utländska entreprenörer ska anmäla utstationering innan arbeten utförs i Sverige. Om entreprenören är en utländsk arbetsgivare kontrolleras detta av beställaren. Eventuella underentreprenörer, i alla led, ska kontrolleras av entreprenören innan arbete får påbörjas.

Entreprenör eller underentreprenör som anlitar utländsk personal ska på beställarens begäran tillhandahålla dokumentation som visar entreprenörens och/eller underentreprenörers anmälan till Arbetsmiljöverkets utstationeringsregister.

Anställda (AFC/D.342)

Under denna kod anges bland annat om särskilda arbetsrättsliga villkor ska tillämpas för arbetstagare i den aktuella entreprenaden och hur de kan uppfyllas i enlighet med 17 kap. 5 § LOU.

Leverantören ska erbjuda skäliga arbetsvillkor

Eftersom bygg- och anläggningsbranschen anses vara en riskfylld bransch gällande fusk och ekonomisk brottslighet är krav på arbetsrättsliga villkor ett sätt att främja sund konkurrens och brottsfritt byggande. AF-texten på sid 35–36 syftar till att säkerställa att leverantören erbjuder skäliga arbetsvillkor till arbetstagarna vid utförandet av kontraktet.

AF-texten är baserad på Upphandlingsmyndighetens kriterietext, som i sin tur hänvisar till myndighetens framtagna arbetsrättsliga villkor för byggarbetare och måleritjänster. Villkoren har tagits fram i samråd med arbetsmarknadens parter.

Den 1 maj 2025 trädde ett nytt kollektivavtal för byggnadsarbetare i kraft, med giltighetstid till 30 april 2027, men dessa har ännu inte implementerats i Upphandlingsmyndighetens mall. Myndigheten arbetar vid denna vägledning publicerande med att ta fram nya arbetsrättsliga villkor utifrån det nya Byggavtalet.

Även privata byggherrar kan välja att använda sig av AF-texten nedan.

Krav även på anställda

AF-texten ställer även krav på de anställda som arbetar i entreprenaden. Dessa ska bland annat inneha giltigt ID06-kort eller motsvarande, finnas med i personalliggaren samt ha rätt att arbeta i Sverige. Om kraven inte uppfylls har byggherren rätt att avvisa personerna från arbetsplatsen med stöd av AFC/D.36.

Förteckning över alla på arbetsplatsen

För att underlätta byggherrens kontroll föreskriver AF-texten att entreprenören ska upprätthålla en förteckning över samtliga fysiska personer som har rätt att arbeta på arbetsplatsen.

Exempel AF-text AFC/D.342

Arbetsrättsliga villkor

Entreprenören och dennes underentreprenörer, oavsett kontraktsled, ska under hela entreprenaden fullgöra de vid var tid gällande arbetsrättsliga villkoren avseende lön, semester och arbetstid ("*Villkoren*") enligt bilagor nedan:

- Bilaga Arbetsrättsliga villkor för byggarbetare 20xx,
- Bilaga Arbetsrättsliga villkor för måleritjänster 20xx

Entreprenören och dennes underentreprenörer kan uppfylla *Villkoren* för lön, semester och arbetstid genom att tillämpa dessa, eller på följande alternativa sätt:

- genom att vara bunden av och tillämpa ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige för motsvarande arbetstagare i den aktuella branschen eller ett lokalt avtal som bygger på detta avtal,
- genom att tillämpa villkor för lön, semester och arbetstid i ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige för motsvarande arbetstagare i den aktuella branschen utan att vara bunden av det, eller
- genom att vara en arbetsgivare som omfattas av en utstationeringssituation enligt lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare och tillämpar villkor om lön, semester och arbetstid i enlighet med denna lag.

Åtagandet gäller för anställda arbetstagare när dessa utför arbeten i entreprenaden. Vilka arbetstagare eller vilket arbete som omfattas av de arbetsrättsliga villkoren framgår av bilagorna. Åtagandet avser arbete som utförs enligt svensk arbetsrätt.

Under entreprenadtiden kan kollektivavtalet som *Villkoren* utgår från omförhandlas. Om kollektivavtalet omförhandlas har beställaren rätt att justera *Villkoren*.

Justeringen kan avse lön, semester och arbetstid, exempelvis vilka lönenivåer som ska tillämpas. Om *Villkoren* justeras kommer beställaren skriftligen att underrätta entreprenören om detta. Entreprenören ska därefter, senast inom 30 dagar från det att denne mottog en sådan underrättelse, börja tillämpa dessa justerade *Villkor*.

Beställaren har rätt att följa upp att entreprenören fullföljer sina ovanstående åtaganden. Entreprenören ska säkerställa att dessa underentreprenörer medverkar vid uppföljningen. Uppföljningen utvecklas under kod [AFC/D.36](#).

På begäran av beställaren ska entreprenören senast inom [**tre veckor**] från det att begäran mottogs skriftligen redovisa hur de arbetsrättsliga villkoren efterlevs. Redovisningen lämnas [**i formulär för egenrapportering, bilaga X**]. Entreprenören ska lämna den rapportering som framgår av bilagan och på begäran kunna styrka lämnade uppgifter.

Entreprenör eller underentreprenör som anlitar utländsk personal ska på beställarens begäran tillhandahålla intyg (så kallat A1-intyg) som visar vilken socialförsäkringslagstiftning som den anställda omfattas av i de fall arbetsgivaravgifter inte betalas i Sverige. Det ska framgå av intyget att den anställda omfattas av sitt hemlands socialförsäkring under tiden den anställda arbetar i Sverige. Intyg om socialförsäkringstillhörighet utfärdas av respektive lands behöriga institution.

Vid bristande efterlevnad av *Villkoren* ska entreprenören avhjälpa detta enligt en av entreprenören framtagna tidsatt åtgärdsplan som ska godkännas av beställaren.

Åtgärdsplanen ska tas fram inom [**två veckor eller den längre tid**] som bestämts av beställaren.

Krav på anställda

Entreprenören och dennes underentreprenörer, oavsett kontraktsled, får endast använda sig av arbetstagare som:

- har anställningsvillkor som uppfyller *Villkoren*,
- är anställd av antingen entreprenören eller en underentreprenör som är föranmäld och tillåts bedriva byggverksamhet på arbetsplatsen enligt [AFC/D.35](#),
- finns med i förteckningen över fysiska personer som getts tillgång till arbetsplatsen,
- finns med i personalliggaren,
- innehar giltigt ID06-kort eller motsvarande och i övrigt uppfyller kraven i ID06-regelverket (eller motsvarande regelverk),
- innehar en giltig legitimation som visar medborgarskap samt
- har rätt att arbeta i Sverige.

Entreprenören ska se till att endast fysiska personer som uppfyller samtliga krav ovan ges tillträde till arbetsområdet eller utför arbete inom entreprenaden. Entreprenören ska på beställarens begäran kunna styrka detta.

Anställda som utför arbete på byggarbetsplatsen ska bära kläder med väl synlig företagslogotyp för det företag där personen är anställd samt ha giltigt ID06-kort, eller motsvarande handling, synligt.

Entreprenören ska se till att varje fysisk person som befinner sig inom arbetsområdet medverkar till kontroll enligt [AFC/D.36](#).

Förteckning över anställda

[**Ange person, till exempel "BAS-U" eller "Entreprenörens platschef"**] ska upprätta och upprätthålla en förteckning över samtliga fysiska personer som vid varje givet tillfälle har rätt att utföra arbete på arbetsplatsen.

Allmänna bestämmelser om legitimationsplikt och närvaroredovisning, ID06 (AFC/D.343)

Denna kod åberopas om ID06 ska gälla för entreprenaden.

Kraven på ID06 kompletteras i flera andra koder. Bland annat följer det av AF-texten under AFC/D.342 att anställda ska ha giltigt ID06-kort synligt samt av AF-texten under AFC/D.36 att det vid arbetsplatskontroller kan kontrolleras att det finns korrekta kortläsare för ID06-kort.

Exempel AF-text AFC/D.343

ID06, Allmänna bestämmelser för anslutning av användarföretag till ID06-systemet ("ID06, Allmänna bestämmelser"), punkt 4.2 Villkor för arbetsplatser där ID06-systemet används, gäller för entreprenaden.

Legitimationsplikt på arbetsplatsen (AFC/D.344)

Denna kod åberopas om ID06 inte ska gälla för arbetsplatsen. Notera att AFC/D.342 och AFC/D.36 innehåller hänvisningar till ID06. Om ID06 inte ska gälla för arbetsplatsen bör koderna justeras i dessa delar.

Exempel AF-text AFC/D.344

Alla personer som uppehåller sig på arbetsplatsen ska bära väl synlig bricka med personens och arbetsgivarens namn. Om brickan inte innefattar giltig legitimation ska sådan finnas tillgänglig.

Beställaren eller av denne utsedd representant äger rätt att utföra kontroll på arbetsplatsen och avvisa personal som saknar namnbricka.

Elektronisk personalliggare (AFC/D.345)

Denna kod ska användas om en byggherre har för avsikt att föra sina skyldigheter om personalliggare vidare till entreprenören.

En personalliggare är en förteckning över vilka som är verksamma på byggarbetsplatsen och när de har börjat och slutat varje arbetspass. Syftet med personalliggare är att motverka svartarbete och främja en sundare konkurrens i byggbranschen.

Byggherren har en skyldighet enligt skatteförfarandelagen (2021:1244) att tillhandahålla utrustning så att en elektronisk personalliggare kan föras på varje byggarbetsplats. Byggherren har också ett ansvar att hålla personalliggaren tillgänglig för Skatteverket samt att anmäla sig för registrering hos Skatteverket innan byggverksamheten påbörjas.

Kan delegeras till entreprenören

Byggherrens skyldigheter kan delegeras till entreprenören förutsatt att det sker skriftligt och till en näringsidkare som självständigt ansvarar för arbetets utförande. AF-texten på nästa sida utgår från att förutsättningarna för att ett överlåtande finns.

AF-texten klargör också att personalliggaren och uppgifterna i personalliggaren ska hållas tillgängliga för beställaren (inte bara för Skatteverket).

AF-texten innehåller även en påminnelse om att entreprenören ska anmäla till Skatteverket när byggverksamheten är avslutad, eftersom det ibland glöms bort av entreprenörer.

Exempel AF-text AFC/D.345

Entreprenören ska enligt 39 kap 11c § skatteförfarandelagen överta samtliga beställarens skyldigheter avseende elektronisk personalliggare i enlighet med 39 kap 11b och 12 §§ samt 7 kap. 2a och 4 §§ skatteförfarandelagen.

Entreprenören ska svara för erforderlig teknisk utrustning så att en elektronisk personalliggare kan föras på byggarbetsplatsen.

Till komplettering av AMA AF 21 ska entreprenören hålla personalliggaren tillgänglig för beställaren och på begäran av beställaren tillhandahålla uppgifter i personalliggaren. Entreprenören ska lämna Skatteverkets identifikationsnummer till beställaren snarast efter registrering samt anmäla till Skatteverket när byggverksamheten är avslutad och då även meddela beställaren att byggverksamheten är avanmald hos Skatteverket.

Entreprenören ska fullt ut ersätta beställaren för eventuella kontrollavgifter, viten eller andra pålagor som beställaren kan påföras på grund av brister i entreprenörens åtaganden enligt ovan.

Underentreprenörer (AFC/D.35)

Under denna kod regleras de krav som ställs på underentreprenörer (UE) i alla led.

Begreppet underentreprenörer

AF-texten inleds med ett klargörande av vilka som avses med beteckningen underentreprenörer. Av AF-texten framgår att även sådana aktörer som hyr ut arbetstagare ska betraktas som underentreprenörer. Detta för att säkerställa att det inte förekommer arbetslivskriminalitet bland bemanningsföretag. För att förtydliga att definitionen av underentreprenör ska vara tillämplig för samtliga koder som berör underentreprenörer har avtalstexten kompletterats med hänvisning till dessa.

Enligt standardavtalen (ABO4/ABTo6) ansvarar entreprenören för underentreprenörer som utför eget arbete. För att motverka oegentligheter på byggarbetsplatser finns dock ett behov av att förtydliga och krävställa ansvaret för underentreprenörerna enligt vad som anges i AF-texten på sid 42.

Föranmälan och kontroll av UE genom digitalt system

AF-texten ger entreprenören ett ansvar att se till att samtliga underentreprenörer föranmäls och kontrolleras i ett digitalt kontrollsystem.

Hur det digitala kontrollsystemet ska konstrueras lämnas öppet. I små projekt kan det exempelvis räcka med ett digitalt dokument som beställaren har tillgång till, där entreprenören redovisar vilka underentreprenörer som är föranmälda samt hur entreprenören har kontrollerat dessa.

Det finns även mer strukturerade digitala kontrollsystem, exempelvis IDo6 Bolagsdeklaration och Infobric. Det är upp till varje byggherre att vid upprättandet av förfrågningsunderlaget bedöma vilka närmare krav som ställs på kontrollsystemet och förtydliga detta i AF-texten.

Entreprenörens kontroll av underentreprenörer

Entreprenörens kontroll ska säkerställa att underentreprenörerna uppfyller de krav som ställs upp i AF-texten gällande F-skatt, arbetsgivaravgifter, arbetsrättsliga villkor med mera. Det gäller även uteslutningsgrunderna i 13 kap. LOU som offentliga byggherrar kan hänvisa till, till exempel om underentreprenörerna gjort sig skyldiga till viss form av brottslighet.

Det åligger entreprenören att visa att varje underentreprenör uppfyller samtliga krav.

Även en privat byggherre kan välja att inte acceptera sådana underentreprenörer som hade uteslutits om de hade varit anbudslämnare i en offentlig upphandling.

Beställarens roll – rättigheter och skyldigheter

Det åligger entreprenören att föranmäla och kontrollera underentreprenörerna. Beställaren ska dock enligt AFC/D.36 ha tillgång till det digitala kontrollsystemet och har därmed en rätt – men inte en skyldighet – att kontrollera att underentreprenörerna faktiskt kontrollerats.

Enligt 17 kap. 7 § behöver en offentlig byggherre som beställer byggentreprenader se till att entreprenören anger namn och kontaktuppgifter för de underleverantörer som anlitas och för deras legala ställföreträdare. Uppgifterna ska lämnas innan leverantören påbörjar fullgörandet av kontraktet. Även eventuella förändringar under kontraktets löptid ska anmälas. Därför framgår det av AF-texten att entreprenören ska lämna dessa uppgifter. I praktiken bör det underlätta om den typen av informationshantering sker genom det digitala kontrollsystemet.

Enligt AFC/D.35 får endast underentreprenörer som uppfyller kraven i bestämmelsen anlitas. Byggherren har däremot rätt att tillåta att en underentreprenör som inte uppfyller kraven ändå anlitas om byggherren bedömer att bristen är ringa. Byggherren har dock ingen skyldighet att tillåta en sådan underentreprenör.

Exempel AF-text AFC/D.35

Underentreprenörer

Vid tillämpningen av denna kod samt bestämmelser under kod [**koder som innehåller föreskrifter om motverkande av oegentligheter**] betraktas även fysiska eller juridiska personer som hyr ut arbetstagare som underentreprenörer.

Fysiska eller juridiska personer som under kortare tid lastar eller lossar material utan att själva vara entreprenörer betraktas inte som underentreprenörer.

Denna definition av begreppet underentreprenör påverkar inte tillämpningen av [AB 04 kap 6 §§ 9–10 / ABT 06 kap 6 §§ 9–10](#), om inte parterna uttryckligen avtalat om detta. Med underentreprenör avses tillika underentreprenörer till underentreprenörer.

Föranmälan och kontroll

Entreprenören ska se till att samtliga underentreprenörer i alla kontraktsled, det vill säga även underentreprenörs underentreprenör, är föranmälda och kontrollerade av entreprenören i ett digitalt kontrollsystem innan de påbörjar arbete på byggarbetsplatsen.

Entreprenören ska även löpande kontrollera att samtliga underentreprenörer uppfyller gällande krav.

Entreprenören ska se till att samtliga underentreprenörer i alla kontraktsled vid föranmälan och löpande under den tid som respektive underentreprenör bedriver byggverksamhet på byggarbetsplatsen:

- är registrerade för svensk F-skatt;
- är registrerade för mervärdesskatt;
- är registrerade som arbetsgivare och har redovisat arbetsgivaravgifter under de senaste 10 månaderna (om detta krävs enligt svensk lagstiftning¹¹), samt, om arbetsgivaravgifter inte har redovisats under de senaste 10 månaderna, i rimlig utsträckning undersöka att underentreprenörens underlåtenhet att redovisa arbetsgivaravgifter är korrekt;
- saknar restförda skatteskulder hos Kronofogdemyndigheten eller – om restförda skatteskulder föreligger – har ingått en uppgörelse med Kronofogdemyndigheten om betalning av skatteskulderna;
- är ansluten till ID06-systemet med ID06-kort (eller ett motsvarande system med likvärdiga funktioner som ska säkerställa arbetsgivarsambandet mellan företag och individ), även om entreprenören i övrigt använder ett annat kontrollsystem i projektet;
- uppfyller de arbetsrättsliga villkor som gäller för entreprenaden enligt [AFC/D.342](#);
- inte har agerat på ett sätt som skulle ge en offentlig beställare rätt eller skyldighet att utesluta entreprenören från en upphandling enligt 13 kap. lagen (2016:1146) om offentlig upphandling (utan beaktande av undantagen i 13 kap. 5 § LOU);
- inte under de senaste två åren har dömts för, eller varit föremål för en pågående utredning eller rättegång avseende, brott mot utlänningslagen (2005:716).

Entreprenören ska bedriva ett organiserat och systematiskt arbete för att se till att samtliga underentreprenörer föranmäls och kontrolleras. Det åligger entreprenören

¹¹ Se Skatteverkets hemsida: [Arbetsgivaravgifter | Skatteverket](#)

att styrka att varje underentreprenör oavsett kontraktsled uppfyller samtliga krav ovan.

Entreprenören ska även se till att varje underentreprenör, oavsett kontraktsled, är skyldig att överlämna till beställaren den information och dokumentation som krävs för att styrka att kraven ovan är uppfyllda.

Entreprenören får endast anlita sådan underentreprenör som uppfyller kraven ovan, med det undantag som anges nedan.

Entreprenören ska se till att underentreprenörer som inte lever upp till ovanstående krav inte påbörjar arbete på byggarbetsplatsen eller avvisas och upphör att bedriva arbete på byggarbetsplatsen. Entreprenören ska på egen bekostnad byta ut en underentreprenör som inte uppfyller kraven. Entreprenören saknar därför rätt till såväl tidsförlängning som ersättning om beställaren rätteligen nyttjar sin möjlighet att avvisa eller utesluta aktörer som inte uppfyller kraven.

Beställaren har rätt att tillåta att en underentreprenör som inte uppfyller kraven ovan ändå anlitas eller tillåts fortsätta bedriva arbete på arbetsplatsen, om beställaren bedömer att bristen endast är ringa. Beställaren är aldrig skyldig att tillåta att en sådan underentreprenör anlitas eller tillåts fortsätta bedriva arbete.

Om det förekommer skäl att misstänka att kraven ovan inte är uppfyllda får beställaren neka en underentreprenör tillstånd att utföra arbete på arbetsplatsen samt kräva att entreprenören eller underentreprenören inlämnar de kompletterande handlingar som beställaren anser sig behöva för att bedöma om kraven ovan uppfylls.

Entreprenören ska [**varje kvartal**] eller i den frekvens som anges i annan skriftlig överenskommelse:

- redovisa hur det organiserade och systematiska arbetet enligt [AFC/D.35](#) bedrivs,
- lämna information och underlag som styrker att kraven på underentreprenörer enligt [AFC/D.35](#) är uppfyllda, och
- redogöra för vilka avvikelser som upptäckts och vilka åtgärder som vidtagits.

Namn och kontaktuppgifter för underentreprenör

Entreprenören ska ange namn på och kontaktuppgifter för samtliga underentreprenörer som anlitas och deras legala företrädare. Uppgifterna ska lämnas innan underentreprenören påbörjar arbete i entreprenaden. Om namn och/eller kontaktuppgifter ändras under entreprenadtiden ska entreprenören underrätta beställaren om detta.

Entreprenörens ansvar för underentreprenörs arbete

Entreprenören ska se till att de krav som ställs på underentreprenörer i kod [AFC./D.342](#) och [AFC/D.35](#) samt de kontrollmekanismer som ställs upp i kod [AFC/D.36](#) ska inkorporeras i samtliga avtal mellan entreprenören och dennes underentreprenörer. Entreprenören ska även ålägga sina underentreprenörer att inkorporera bestämmelserna i sina avtal med sina underentreprenörer, genom samtliga kontraktsled.

[För privata byggherrar: Antal underentreprenörsled]

[Entreprenören har endast rätt att anlita underentreprenörer [**i två (2)**] led. Undantag kan beviljas efter skriftlig motivering från entreprenören och skriftlig bekräftelse av beställaren. Beställaren har rätt att utesluta underentreprenör i lägre led än vad som anges ovan, i enlighet med kod [AFC/D.36](#).]

Beställarens kontroll (AFC/D.36)

Denna kod behandlar beställarens kontroll. För att motverka fusk och kriminalitet är kontroll av regelefterlevnad en central del.

Tillgång till det digitala kontrollsystemet

AF-texten i rutan på nästa sida ger för det första beställaren tillgång till entreprenörens digitala kontrollsystem enligt AFC/D.35. Genom detta kan beställaren löpande följa vilka underentreprenörer som finns på byggarbetsplatsen samt vilka löpande kontroller av underentreprenörerna som entreprenören har vidtagit.

Informationsmängden i det digitala kontrollsystemet kan variera beroende på kontrollsystemets tekniska förutsättningar.

Rätt att genomföra arbetsplatskontroller

AF-texten ger för det andra beställaren rätt att genomföra arbetsplatskontroller. Genom arbetsplatskontrollerna kan beställaren på plats kontrollera om kraven avseende fusk och oegentligheter uppfylls.

AF-texten öppnar för både annonserade och oannonserade fysiska arbetsplatskontroller. Annonserade kontroller används lämpligen om syftet med kontrollen är att öka lärandet. Oannonserade kontroller ska däremot användas om syftet är att faktiskt kontrollera regelefterlevnad. Texten öppnar även för att byggherren utför kontrollerna i egen regi eller genom extern part.

I samband med en arbetsplatskontroll kan byggherren, eller den externa part som utför kontrollen, behöva ha tillgång till uppgifter i personalliggaren eller uppgifter om arbetsrättsliga villkor (se beskrivning av hantering av personuppgifter i kod AFC/D 182).

Agera vid avvikelser

Om avvikelser upptäcks vid arbetsplatskontrollerna har beställaren enligt AF-texten rätt att avvisa de fysiska personer som inte uppfyller vissa angivna krav eller utesluta underentreprenörer vid väsentliga eller upprepade brott mot gällande krav.

Eftersom byggherren inte är avtalspart med underentreprenörerna saknar byggherren rätt att på egen hand exempelvis häva underentreprenadavtalet (denna rätt har endast avtalsparterna).

Om entreprenören inte säkerställer att underentreprenören utesluts utgår dock vite och entreprenadavtalet kan också hävas (se AFC/D.512 och AFC/D.8). Entreprenören har alltså starka incitament att se till att de underentreprenörer som inte lever upp till kraven följer regelverket.

Faktumet att underentreprenörer och anställda ska uppfylla vissa angivna krav, och att de kan komma att avvisas eller uteslutas om kraven inte uppfylls, är förutsättningar som är kända för parterna vid avtalets ingående.

Exempel AF-text AFC/D.36

Tillgång till digitalt kontrollsystem

Beställaren ska ha tillgång till entreprenörens digitala kontrollsystem enligt [AFC/D.35](#). Beställaren ska genom det digitala kontrollsystemet ha möjlighet att följa vilka underentreprenörer som finns på byggarbetsplatsen samt vilka löpande kontroller av underentreprenörerna som entreprenörerna har vidtagit.

Arbetsplatskontroll

Beställaren har rätt att, själv eller genom en utsedd kontrollant, genomföra annonserade eller oannonserade kontroller på byggarbetsplatsen och tillverkningsställen. Beställaren kan komma att utse en kontrollorganisation för arbetsplatskontrollerna. Arbetsplatskontrollen kan omfatta samtliga fysiska och juridiska personer inom området, i den utsträckning som beställaren anser är lämplig. Entreprenören ska se till att beställaren får rätt att utöva motsvarande kontroll på tillverkningsstället, även om tillverkningsstället tillhör tillverkare eller underentreprenör oavsett kontraktsled.

Vid arbetsplatskontroller kan bland annat följande kontrolleras:

- att arbetsplatsen är korrekt inhägnad samt att det finns korrekta kortläsare för ID06-kort eller liknande system,
- att varje underentreprenör är föranmäld enligt kod [AFC/D.35](#) samt uppfyller ställda krav i nyss nämnda kod,
- att varje underentreprenör tillämpar arbetsrättsliga villkor som överensstämmer med kraven enligt kod [AFC/D.342](#),
- att enskild person på arbetsplatsen är anställd av ett företag som är föranmält enligt kod [AFC/D.35](#) samt uppfyller ställda krav i nyss nämnda kod,
- att enskild person på arbetsplatsen finns med i den förteckning över anställda som ska upprättas enligt kod [AFC/D.342](#), och
- att enskild person på arbetsplatsen uppfyller de krav på anställda som följer av kod [AFC/D.342](#).

Entreprenören ska tillhandahålla de uppgifter och den dokumentation som behövs för kontrollerna (exempelvis anställningsavtal och lönespecifikationer). Entreprenören ska ålägga underentreprenörerna, oavsett kontraktsled, samma skyldighet i förhållande till beställaren.

Om entreprenören eller underentreprenör inte medverkar vid arbetsplatskontroll, eller om det föreligger brister i den dokumentation som ska tillhandahållas vid arbetsplatskontrollen, ska rättelse ske inom [**två veckor**] eller den längre tid som bestämts av beställaren.

Om inte parterna avtalat om annat får beställaren genomföra rutinmässiga arbetsplatskontroller enligt ovan högst [**en gång per kvartal**]. Om beställaren har skäl att anta att entreprenören eller underentreprenör brister mot de krav som ska kontrolleras vid arbetsplatskontrollen har beställaren dock rätt att genomföra ytterligare kontroller. Om det vid en arbetsplatskontroll noteras brister har beställaren även rätt att genomföra nödvändiga uppföljningskontroller.

Kontroll enligt [AB 04 kap 3 § 5](#) / [ABT 06 kap. 3 § 5](#) omfattas dock inte av nyss nämnda begränsningar.

Med ändring av [AB 04 kap 3 § 4](#) / [ABT 06 kap 3 § 4](#) har beställaren rätt att avvisa fysiska personer från arbetsplatsen om dessa:

- inte finns med i den förteckning över anställda som ska upprättas enligt kod [AFC/D.342](#),
- inte uppfyller de krav på anställda som följer av kod [AFC/D.342](#),
- är anställda av företag som inte uppfyller kraven under kod [AFC/D.35](#), vilket bland annat inbegriper ett krav på att företagen ska vara föranmälda, eller
- vägrar delta i beställarens kontroll.

En fysisk eller juridisk person som avvisats eller uteslutits får inte utföra arbete inom entreprenaden eller beträda entreprenadområdet, annat än för avetablering av tidigare arbeten.

Förbudet omfattar även samtliga som är anställda (inklusive inhyrd personal) av den avvisade eller uteslutna personen eller av dennes anlitade uppdragstagare oavsett kontraktsled. Förbudet gäller intill dess att beställaren i förekommande fall skriftligen meddelat att beslutet om avvisning eller uteslutande återtogs.

Övriga viten (AFC/D.512)

Vite är en ekonomisk påföljd som används för att säkerställa att avtalsparten uppfyller sina avtalsenliga skyldigheter. Det är en förutbestämd ersättning som ska betalas av den part som bryter mot avtalet och som därmed skapar incitament att följa avtalet.

Vitesbestämmelsen i AF-texten nedan speglar de krav som byggherren ställer på entreprenören och underentreprenörerna under andra delar i AF-delen. Entreprenören ska alltså betala vite om exempelvis en underentreprenör inte är föranmäld enligt AFC/D.35, om personal på arbetsplatsen inte uppfyller kraven i AFC/D.342 eller om det förekommer en väsentlig brist i inhägnaden av arbetsområdet.

Observera att vitesbeloppen i AF-texten är exempel på nivåer. Beloppen bör justeras utifrån projektets storlek och förutsättningar i övrigt.

Exempel AF-text AFC/D.512

Vite vid brist gällande avtalstexter

Med ändring av [AB 04 kap. 5/ ABT 06 kap. 5 § 11](#) gäller att entreprenören ska utge vite till beställaren i följande fall och med följande belopp:

- För varje underentreprenör som inte är föranmäld enligt kod [AFC/D.35](#) samt inte uppfyller ställda krav i nyss nämnda kod utgår vite med [**50 000**] kronor per underentreprenör och påpekad brist.
- För varje underentreprenör som, oavsett kontraktsled, utför arbete inom entreprenaden trots att denne nekats tillstånd att utföra arbete på arbetsplatsen eller utesluts från arbetsplatsen enligt kod [AFC/D.35](#) utgår vite med [**100 000**] kronor per underentreprenör.
- För varje person som utför arbete på byggarbetsplatsen och som inte uppfyller de krav på anställda som följer av kod [AFC/D.342](#), eller inte kan styrka att de nämnda kraven är uppfyllda, utgår vite med [**10 000**] kronor per person och brist.
- För varje person som utför arbete på byggarbetsplatsen som vid en kontroll inte kan styrka sin rätt att arbeta i Sverige vid kontrolltillfället utgår vite med [**50 000**] kronor/person.
- För varje person som utför arbete på byggarbetsplatsen trots att denne avvisats från arbetsplatsen enligt kod [AFC/D.36](#) utgår vite med [**50 000**] kronor/person.
- För väsentlig brist på inhägnad enligt AFG.316 (vilket är fallet om personer kan ta sig in eller ut från arbetsområdet utan att använda verktyg) utgår vite med [**10 000**] kronor per påpekad brist.

Vitessanktionerna i denna bestämmelse innebär en rätt för beställaren att vid ny kontroll återigen utkräva vite om förseelsen upprepas eller bristen inte åtgärdats samt vidta även andra ansvarsutkrävande åtgärder till följd av entreprenörens kontraktsbrott (till exempel skadestånd för överstigande faktisk skada eller hävning av entreprenaden).

[För privata: Antal underentreprenörsled]

Om entreprenören anlitar underentreprenör i fler än [**två (2)**] led utan beställarens godkännande ska entreprenören vidta rättelse inom [**två veckor**] efter skriftlig begäran från beställaren. Om rättelse inte vidtas har beställaren rätt till vite om [**10 000**] kronor per dag som överträdelsen fortgår.

Hävning (AFC/D.8)

Hävning innebär att en part väljer att avsluta ett avtal i förtid på grund av ett allvarligt avtalsbrott från motpartens sida. AF-texten nedan är tänkt att lista de avtalsbrott från entreprenörens sida som är så pass allvarliga att de ska ge byggherren rätt att häva entreprenadavtalet. Listan speglar alltså i mångt och mycket de krav som ställs på entreprenören enligt andra koder i entreprenadavtalet.

Flera av de föreslagna hävningsgrunderna hänvisar till kapitel 13 i LOU. Det innebär att byggherren ges rätt att under entreprenadtiden häva avtalet om det visar sig föreligga någon omständighet som hade kunnat medföra att entreprenören hade uteslutits under upphandlingsskedet.

Såväl privata som offentliga byggherre kan välja att inkorporera 13 kap. LOU som hävningsgrunder på detta sätt.

Exempel AF-text AFC/D.8

Med tillägg till [AB 04/ABT 06 kap. 8 § 1](#) har beställaren rätt att häva kontraktet såvitt avser återstående arbeten:

- om det framkommer att entreprenören har förtigit eller lämnat oriktiga uppgifter i sitt anbud, eller i övrigt i samband med upphandlingsförfarandet, och dessa uppgifter inte har varit av oväsentlig betydelse vid valet av entreprenör;
- om entreprenören enligt lagakraftvunnen dom (eller, i det fall sådan dom inte föreligger, det enligt beställarens bedömning är sannolikt att domen antingen kommer att vinna laga kraft eller inte kommer att ändras i högre instans) är dömd för brott som innefattar sådan brottslighet som anges i 13 kap 1 § LOU;
- om underentreprenör i något kontraktsled, eller fysisk person som är företrädare för sådan underentreprenör, döms för brott enligt punkten ovan och entreprenören inte tillser att kontraktet med denna underentreprenör omedelbart hävs av entreprenören eller aktuell underentreprenörs kontraktspart;
- om grund för uteslutning av entreprenören föreligger enligt 13 kap 2 § LOU;
- om grund för uteslutning av underentreprenör i något kontraktsled skulle föreligga enligt 13 kap 2 § LOU och entreprenören inte tillser att kontraktet med denna underentreprenör omedelbart hävs av entreprenören eller aktuell underentreprenörs kontraktspart;
- om någon av de uteslutningsgrunder som finns uppräknade i 13 kap 3 § LOU föreligger och att entreprenören på grund av detta inte bedöms kunna utföra entreprenaden på kontraktsenligt sätt och inte heller kan ställa betryggande säkerhet för dess utförande;

- om underentreprenör i något kontraktsled, eller fysisk person som är företrädare för sådan underentreprenör, är föremål för sådan grund som avses i 13 kap. 3 § LOU och entreprenören inte tillser att kontraktet med denna underentreprenör omedelbart efter beställarens anfordran hävs av entreprenören eller aktuell underentreprenörs kontraktspart;
- om entreprenören eller ett företag vars kapacitet åberopats inte längre uppfyller kravet på ekonomisk och finansiell ställning enligt AFB.622 och på grund av detta inte bedöms kunna utföra entreprenaden på kontraktsenligt sätt och inte heller kan ställa betryggande säkerhet för dess utförande;
- om entreprenören inte i föreskriven tid vidtar rättelse avseende bristande medverkan eller dokumentation vid arbetsplatskontroll enligt [AFC/D.36](#), eller inte avhjälper brister avseende *Villkoren* enligt fastställd åtgärdsplan enligt [AFC/D.342](#);
- om entreprenören eller dennes underentreprenörer allvarligt brister i *Villkorens* efterlevnad enligt [AFC/D.342](#);
- Om det vid fler än [**två**] tillfällen förekommer att underentreprenör, oavsett kontraktsled, utför arbete inom entreprenaden trots att denne/dessa nekats tillstånd att utföra arbete på arbetsplatsen enligt kod [AFC/D.35](#) eller utesluts från arbetsplatsen enligt kod [AFC/D.36](#);

[För privata beställare]

- om det vid fler än [**två**] tillfällen förekommer att underentreprenörer anlitas i fler led än vad som tillåts enligt [AFC/D.35](#) utan att beställaren beviljat undantag för detta,
- Om entreprenören är skyldig att utge vite enligt kod [AFC/D.518](#) med ett belopp som överstiger [**500 000**] kronor.

Vid hävning ska beställaren ha rätt till skadestånd enligt [AB 04/ABT 06 kap. 8 § 6](#).

Allmänna arbeten och hjälpmedel

Tillfällig inhägnad (AFG.316)

Under denna kod ska det anges om tillfällig inhägnad av arbetsområdet ska anordnas.

Frågan om inhägnad är relevant av flera skäl, bland annat för arbetsmiljön och skyddet för omgivningen. Frågan om inhägnad är också av betydelse för att säkerställa kontroll av in- och utpassering samt kontroll.

Exempel AF-text AFG.316

Entreprenören svarar för att avgränsa arbetsområdet med byggstängsel.

Om vägledningen

Vägledningen är en uppdaterad version av den skrift som Sveriges Allmännyttan tog fram 2021.

Arbetet bedrevs då av en arbetsgrupp med representanter från medlemsföretag från olika delar av landet.

2024 initierade Sveriges Allmännyttan ett samarbete mellan branschorganisationerna Fastighetsägarna, Byggherrarna samt Sveriges Allmännyttan för att uppdatera vägledningen, ett arbete som huvudsakligen förverkligats av representanter från respektive branschorganisation.

Deltagare i arbetet med denna uppdaterade version av vägledningen har varit Sofia Hansdotter (fastighetsutvecklingsexpert på Sveriges Allmännyttan), Danielle Zachrisson (näringspolitisk expert på Byggherrarna), Rikard Silverfur (chef för utveckling och hållbarhet på Fastighetsägarna Sverige), Carin Carlsson (jurist på Sveriges Allmännyttan) och Marina Rajala (jurist på Sveriges Allmännyttan).

Kilpatrick advokatbyrå har bistått med juridisk rådgivning och expertis tillsammans med Per-Ola Bergquist från Vinge Advokatbyrå.

Kommunikativ textbearbetning har gjorts av Helene Ahlberg (journalist/kommunikatör på Sveriges Allmännyttan).

Andra initiativ har inspirerat

I takt med att utmaningarna kring fusk och kriminalitet kommit i allt tydligare dager de senaste åren har flera initiativ tagits från såväl bransch som myndigheter. Arbetsgruppen har inspirerats och inhämtat erfarenheter från dessa initiativ med ambitionen att skapa avtalsvillkor som kan passa så många projekt och byggherrar som möjligt.

Föreningen Rättvist Byggande, som organiserar byggherrar i samverkan mot brott, växer kontinuerligt som en medlemsorganisation som aktivt arbetar med att kontrollera och följa upp krav om fusk och oegentligheter i byggprojekt.

Branschorganisationen Byggföretagen, Svenska Byggnadsarbetareförbundet och byggbolaget Veidekke har var och en för sig tagit fram vägledningar och riktlinjer om vad som är viktigt att tänka på och ger tydliga medskick till byggherrar och beställare i byggprojekt för att motverka fusk, oegentligheter och kriminalitet.

Bankinitiativet Hållbar Byggbransch har tagit fram gemensamma avtalsvillkor för att få banklån, i kontrollsystem som bygger på digitala projektkontroller och rapportering. Syftet är att förhindra att pengar som ska finansiera nybyggnad och renovering hamnar i fel fickor.

Upphandlingsmyndigheten har tagit fram en vägledning kring upphandling, Skatteverket har växlat upp sitt arbete med skatteutredningar och polisen har gjort nedslag på byggarbetsplatser runt om i Sverige i olika myndighetsgemensamma insatser mot arbetslivskriminalitet (till exempel ihop med Arbetsmiljöverket, Skatteverket, Jämställdhetsmyndigheten, Arbetslivskriminalitetcenter och aktuell byggherre).

Även Ekobrottsmyndigheten har kommit med en uppdatering av sin vägledning och checklista¹² som listar vilka tecken beställaren bör vara uppmärksam på vid kontroll av anbudsgivaren (det vill säga entreprenören).

Mer fokus på brottsfria upphandlingar och arbetsplatser

Under 2025 har fokus på frågorna om fusk, oegentligheter och arbetslivskriminalitet ökat från många håll, inte minst från regering och myndigheter.

Exempelvis har Konkurrensverket nyligen föreslagit åtgärder för att motverka oseriöst låga anbud i upphandlingar¹³ och regeringen ökar anslaget till Upphandlingsmyndighetens arbete med att stödja kommunerna att motverka arbetslivs- och välfärds-kriminalitet¹⁴. Detta som ett led i Färdplanen för de offentliga affärerna, som ska minska risken att pengar hamnar i händerna på oseriösa aktörer¹⁵.

Skärpta ID06-regler från 2026

Bolaget ID06, som ägs gemensamt av elva branschorganisationer inklusive Sveriges Allmännyttan, Fastighetsägarna och Byggherrarna med målet att främja säkrare arbetsplatser, har beslutat om skärpta reglerna för ID06-kort.

Från början av 2026 måste alla som beställer ID06-kort validera sin identitet med pass eller nationellt ID-kort. Skillnaden blir att ID06 då också kan visa säkerställd information om medborgarskap.¹⁶

Bilder i vägledningen

Bilder i vägledningen har hämtats från bildbyrån Scandinav (sid 5, 6, 29, 36 och 46), Mostphotos (sid 10, 17, 22, 26, 34, 40, 50 och 53), JSB (sid 38), ID06 (sid 37), Microsoft (sid 13 och omslag) samt Sofia Hansdotter (sid 15).

¹² **Ekobrottsmyndighetens checklista:** *Vet du vem du gör affärer med? Undvik oseriösa aktörer.* Länk till pdf: www.ekobrottsmyndigheten.se/checklista-undvik-oseriosa-aktorer/

¹³ Länk till rapport: [Konkurrensverket föreslår åtgärder för att motverka oseriöst låga anbud i upphandlingar](#)

¹⁴ Pressmeddelande: [Regeringen lanserar reform för offentliga affärer - Regeringen.se](#)

¹⁵ Länk till rapport: [Färdplan för de offentliga affärerna 2025–2030 - Regeringen.se](#)

¹⁶ [Nya regler för ID06-kort – så påverkas företag och anställda | ID06](#)

Brottsfria byggen

Ett systematiskt arbete mot fusk, oegentligheter och arbetslivskriminalitet i byggandet premierar seriösa entreprenörer och bidrar till en sund konkurrens. För att lyckas med arbetet krävs tydliga krav och villkor i upphandlings- och avtalsdokumenten och ett väl fungerande arbetssätt för kontroll och uppföljning.

Denna vägledning innehåller metodik och avtalstexter, färdiga att använda i både upphandling och entreprenadavtal.

Vägledningen riktar sig till alla byggherrar, stora som små, och tillhandahåller sammanlagt 20 avtalstexter för de delar i de administrativa föreskrifterna som berör fusk och kriminalitet.

Vägledningen har tagits fram i samarbete mellan Sveriges Allmännyttan, Fastighetsägarna Sverige och Byggherrarna.